

Anton Sweers, artiest en ware idealist

IN zijn woning te Bussum stierf Anton Sweers, 66 jaar oud. Zijn dood — na een kort, hevig lijden — maakte een einde aan een leven vol rusteloze activiteit, tekenend voor een nu achter ons liggende periode van katholieke culturele arbeid. In 1934 richtte hij de stichting Ons Lekenspel op. Door middel van deze organisatie heeft hij voor talloze jongeren werk van nauwelijks te overschatten betekenis verricht.

Overal in Nederland trad hij op als leider en stimulerende kracht van lekenspielen. Tallozen maakte hij vertrouwd met de belangrijke waarden, die amateuristische kunstbeoefening hebben kan voor de ontwikkeling der persoonlijkheid. Zijn vurig idealisme en niet te temmen energie stelden hem in staat de achterstand, die katholiek Nederland lange tijd in dit opzicht kenmerkte, voor een belangrijk deel ongedaan te maken.

Hij ontwikkelde zijn eerste activiteit voor het lekontoneel in zijn geboortestad Amsterdam en richtte er veertig jaar geleden het RK Amsterdams Toneelgezelschap op. De voorstellingen daarvan vormden al gauw een duidelijke correctie op het erbarmelijke patronaatstoneel van die dagen. De hiermee behaalde successen vestigden in ruime kring de aandacht op de enthousiaste spelleider de merkwaardige autodidact en geboren pedagoog die hij was. De katholieke jeugdbeweging deed graag een beroep op hem, eerst de toentertijd befaamde Graal, later de jongerenorganisatie van de katholieke arbeiders en de Krulsvaart. Zo kreeg hij langzamerhand de leiding over grotere spelen, massale demonstraties, die in zekere zin bekrond werden door zijn spelleiding bij de manifestatie 100 jaar Kromstaf waarmee in 1953 het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie in Nederland werd gevierd.

Hij begreep dat deze herleving van het katholieke jeugdtoneel niet kon slagen zonder dat er sprake van een goed repertoire. Voor de vorming en verspreiding ervan zorgde hij door middel van de uitgeverij, die hij aan de stichting Ons Lekenspel verbond, daarbij even enthousiast gesteund door pastoor F. Smit. Talrijke katholieke literatoren, waaronder als een der eerste Bernard Verhoeven, wist hij door zijn fascinerende overredingskracht voor zijn plannen te interesseren. Zij allen zorgden ervoor dat er een vrij uitgebreide verzameling grote en kleine spelen ontstond, die in de jaren voor de oorlog talloze katholieke feesten hebben opgeluisterd. Ook met beeldende kunstenaars zocht en vond hij contact. Hij liet hen decors en kostuums ontwerpen, evenals hij componisten als Marius Monnikendam, Herman Strategier en Wouter Paap wist te winnen voor het componeren van bijpassende muziek.

De veranderingen van de laatste jaren lieten ook zijn arbeid niet onaangetast, maar hij bleef actief. Tweemaal maakte hij in opdracht van de Sticusa een reis naar Suriname en de Antillen om er het amateurtoneel te stimuleren. De tweede keer regisseerde hij er een groot passiespel van Albert Helman. Ook was hij leraar voor dracht en expressie aan de St Ludgeruskweekschool te Hilversum.

Met hem stierf een vurig idealist, een artiest die met hart en ziel ge-

loofde in wat men gemakshalve kunst voor het volk noemt. Hij heeft ervoor gevochten zo lang zijn krachten het toelieten. Zijn ontelbare vrienden overal in het land, de jongeren voor wie het contact met hem van beslissende betekenis voor hun leven werd, zullen het bericht van zijn nog onverwachte dood als een tragische schok ondergaan. Ware idealisten zijn zeldzaam. Zijn sterven heeft hun toch al uiterst geringe aantal met één verminderd.

GABRIËL SMIT